

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ТИББИЁТ АКАДЕМИЯСИ

2022 №9

2011 йилдан чиқа бошлаган

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI
AXBOROTNOMASI

В Е С Т Н И К
ТАШКЕНТСКОЙ МЕДИЦИНСКОЙ АКАДЕМИИ

Тошкент

ГИГИЕНА, САНИТАРИЯ И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ	HYGIENE, SANITATION AND EPIDEMIOLOGY	Стр.
Азизова Ф.Л., Адилова З.У., Адилова Ш.К. ИЗУЧЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТЕР В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ	Azizova F.L., Adilova Z.U., Adilov Sh.K. STUDYING THE ACTIVITIES OF NURSES IN WORKING WITH CHILDREN IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS	142
Mamatqulov B.M., Sobirova S.J., Urazaliyeva I.R. JAROHLIK BO'LIMI HAMSHIRALARI MEHNAT SIFATI VA SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	Mamatkulov B.M., Sobirova S.J., Urazaliyeva I.R. FACTORS AFFECTING THE QUALITY AND EFFICIENCY OF THE WORK OF NURSES OF THE SURGICAL DEPARTMENT	145
Маматқулов Б.М., Абдурахимов А.Б. МИС ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ ИШЧИЛАРНИНГ САЛОМАТЛИК ҲОЛАТИ, КАСАЛЛАНИШЛАР СТРУКТУРАСИ ВА ДАРАЖАСИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	Mamatkulov B.M., Abdurakhimov B.A. THE MAIN CHARACTERISTICS OF THE HEALTH STATUS, INCIDENCE RATE AND DISEASE STRUCTURE OF WORKERS IN THE COPPER PRODUCING ENTERPRISE	149
Маматқулов Б.М., Нематов А.А. ПАНДЕМИЯ (COVID-19) ДАВРИДА АҲОЛИГА ТИББИЙ-ИЖТИМОИЙ ЁРДАМНИ ТАШКИЛ ЭТИШ	Mamatkulov B.M., Nematov A.A. ORGANIZATION OF MEDICAL AND SOCIAL ASSISTANCE TO THE POPULATION DURING THE PANDEMIC (COVID-19)	155
Niyozova N. GIGIENIK MADANIYATNING MANBAVIY ANAMIYATI	Niyozova N. SOURCE IMPORTANCE OF HYGIENIC CULTURE	160
Саломова Ф.И., Ахмадалиева Н.О., Шарипова С.А. ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА УСЛОВИЙ И ОБРАЗА ЖИЗНИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ТМА	Salomova F.I., Akhmadaliev N.O., Sharipova S.A. HYGIENIC ASSESSMENT OF CONDITIONS AND LIFESTYLES OF TEACHERS OF TMA	162
Уразалиева И.Р., Маматқулов Б.М. АНАЛИЗ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ И ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ ФАКТОРЫ РИСКА, ВЛИЯЮЩИЕ НА СОСТОЯНИЕ ЗДОРОВЬЯ ПАТРОНАЖНЫХ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТЁР	Urazaliyeva I.R., Mamatqulov B.M. ANALYSIS OF MORBIDITY AND PSYCHOEMOTIONAL RISK FACTORS AFFECTING THE HEALTH OF NURSING	166
Шадманов А.К., Хегай Л.Н., Абдурахимов А.Х., Аслонов М.Н., Нурматов Б.К. АСПЕКТЫ И ПРИОРИТЕТЫ ЛЕГКОЙ ПИТАНИЯ ДЛЯ ПАЦИЕНТОВ С COVID-19	Shadmanov A.K., Khegay L.N., Abdurakhimov A.Kh., Aslanov M.N., Nurmatov B.K. ASPECTS AND PRIORITIES OF EASY FOOD FOR PATIENTS WITH COVID-19	172

ПОМОЩЬ ПРАКТИЧЕСКОМУ ВРАЧУ	HELPING A PRACTITIONER	Стр.
Sobirjonov A.Z, Latipova K.D. SUN'IY INTELLEKTNI TIBBIYOTDA QO'LANILISHI	Sobirjonov A.Z, Latipova K.D. APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN MEDICINE	184
Худанов Б., Туйгунов Н., Махмудов С., Эргашев Ж., Матякубов М., Абдурахимова Ф., Турсунова Ж., Убайдуллаев Б. ВИРТУАЛ БЕМОР СИМУЛЯЦИОН ДАСТУРИЙ МАХСУЛОТИНИНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ	Khudanov B., Tuygunov N., Makhmudov S., Ergashev Zh., Matyakubov M., Abdurakhimova F., Tursunova Zh., Ubaidullaev B. BENEFITS OF VIRTUAL PATIENT SIMULATION SOFTWARE	187
Эргашов А.Т. Иноятова Ф.Х. Тошимуродов Х.А. ТАБАКОКУРЕНИЕ ЯВЛЯЕТСЯ НЕГАТИВНЫМ ФАКТОРОМ РАЗВИТИЕ ИНТЕРСТИЦИАЛЬНОГО ЛЕГОЧНОГО ФИБРОЗА	Ergashov A.T. Inoyatova F.Kh. Tozhimurodov H.A.T. OBACCO IS A NEGATIVE FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF INTERSTITIAL PULMONARY FIBROSIS	193

ПАНДЕМИЯ (COVID-19) ДАВРИДА АҲОЛИГА ТИББИЙ-ИЖТИМОЙ ЁРДАМНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

Маматқулов Б.М., Нематов А.А.

ОРГАНИЗАЦИЯ МЕДИКО-СОЦИАЛЬНОЙ ПОМОЩИ НАСЕЛЕНИЮ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ (COVID-19)

Маматқулов Б.М., Нематов А.А.

ORGANIZATION OF MEDICAL AND SOCIAL ASSISTANCE TO THE POPULATION DURING THE PANDEMIC (COVID-19)

Mamatkulov B.M., Nematov A.A.

Тошкент тиббиёт академияси

Цель. Провести анализ медико-социальной помощи, оказываемой населению в период пандемии, и разработать практические рекомендации. **Материал и методы.** Распоряжение Президента РУзб-5537, отчеты Фонда реагирования на кризисные ситуации. Кроме того, Минэкономразвития, Минфин и ЦБ выбрали основные меры социальной защиты, предоставляемые населению в период пандемии. **Полученные результаты.** Государственным медицинским учреждениям переданы лекарственные препараты, медицинские принадлежности и средства индивидуальной защиты, одноразовая медицинская техника, тест-системы и лабораторно-диагностическое оборудование, которые считаются важными для борьбы с распространением коронавирусной инфекции. Базовый размер начисления пенсии — 262 470 сумов в месяц; минимальные пенсии по возрасту - 513 350 сумов в месяц; пособие, выплачиваемое инвалидам с детства - 513 350 сумов в месяц; Пособие пожилым и нетрудоспособным гражданам, не имеющим необходимого стажа работы, установлено в размере 315 030 сумов в месяц. **Вывод.** Необходимо расширять медико-социальное обслуживание и осуществлять системные мероприятия, способствующие сохранению здоровья и активного образа жизни населения.

Ключевые слова: пандемия, кризисная ситуация, лекарственные препараты, коронавирусная инфекция.

Aim. To analyze the types of medical and social assistance provided to the population during the pandemic and to develop practical recommendations for expanding the scope of these types of assistance. **Material and methods.** Own Res Presidential Executive Order PF-5537, Crisis Response Fund Reports. In addition, the Ministry of Economic Development and Poverty Alleviation, the Ministry of Finance and the Central Bank selected the main measures of social protection provided to the population during the pandemic. **Results.** Medicines, medical supplies and personal protective equipment, single-use medical equipment, test systems, and laboratory diagnostic equipment, which are considered important for fighting against the spread of the coronavirus infection, were provided to the state medical institutions. Basic amount of pension calculation — 262,470 soums per month; minimum age pensions - 513,350 soums per month; allowance given to persons with disabilities since childhood - 513,350 soums per month; Allowance for elderly and disabled citizens who do not have the necessary work experience is set at 315,030 soums per month. **Summary.** It is necessary to expand such types of medical and social services and implement systematic measures that contribute to maintaining the current state of health and active lifestyle of the population of different ages.

Key words: pandemic, crisis situation, medicines, coronavirus infection.

Кириш. Пандемия — бу жамоат саломатлиги Кучун фавкулудда ҳолат, жамиятнинг нормал фаолиятини бузадиган ва ташвиш, кўрқув каби муайян салбий психологик реакцияларнинг суверенитетини оширадиган ҳаёт учун хавфли ҳолатдир [9].

COVID-19 нинг зарарли таъсиридан ташқари, айниқса аҳолининг заиф қатламлари, шу жумладан кекса одамлар, гипертония, юрак-қон томир касалликлари, диабет, сурункали нафас олиш касалликлари ва саратон каби сурункали касалликлардан азият чекадилар. Бундан ташқари ижтимоий изоляция ва блокировка уларнинг иқтисодий ва ижтимоий ҳаётига, шунингдек, психологик фаровонлигига таъсир кўрсатди [10]. Пандемиядан олдин, аҳоли вакилларининг кўпгина қисми ижтимоий фаолият билан фаол шуғулланган, жумладан, турли хил кўнгил очар марказларда ва диний тадбирларда иштирок этиш, саёҳат қилиш ва

бошқа турли ижтимоий тадбирлар шулар жумласидандир. Бироқ, бу тадбирларнинг барчаси тўхтадилди, бу эса одамларнинг ижтимоий изоляцияси ва ёлғизлигининг маълум даражада ошишига олиб келди. Дарҳақиқат, муҳим кундалик фаолиятнинг бузилиши ва ҳаддан ташқари изоляция ҳисси аҳолининг соғлиғига ўз таъсирини ўтказди [12]. Ақл-идрокнинг пасайиши, кайфият ва таҳдидга сезгирлиги [2] ташвиш ва ўлим хавфи ортиши билан бир қаторда [6] турли хил касалланишларга ҳам олиб келиши мумкин.

Шубҳасиз COVID-19 пандемияси кенг қўламли ўзгаришларга [8] ва кўплаб соғлиқни сақлаш ва ижтимоий соҳа мутахассисларини касалликнинг янги муаммолари билан дуч келишга мажбур қилди ва мутахассислар томонидан ушбу муаммоларга мос кўрсатмалар ишлаб чиқиладиган бошланди [4]. Ушбу кўрсатмаларга риоя қилиш ва муҳтожларга

зарурий ёрдам кўрсатиш учун мутахассислар томонидан телетиббиёт, масофадан туриб соғлиқни сақлашнинг [11] тегишли хизматлари жорий қилиниши, одамларнинг саломатлигини яхшилаш борасидаги [4], муҳим ёрдам кўрсатиш механизмлари сифатида пайдо бўлди [7]. Соғлиқни сақлашнинг барча соҳалари томонидан белгилаб қўйилганидек, пандемия шароитида телетиббиётни амалга ошириш энг заиф гуруҳларга муҳим ёрдам кўрсатишнинг қимматли усули ҳисобланиши таъкидланди [3].

Айрим тадқиқот натижалари шуни кўрсатадики, ижтимоий шароити яхшиланган аҳоли вакиллари COVID-19 билан боғлиқ оқибатлар туфайли субъектив изтиробнинг камайганлиги ҳақида хабар беришди. Хусусан, COVID-19 пандемиясидан келиб чиқадиган мисли кўрилмаган ва нохуш ҳолатларга дуч келиш, айниқса, ўзига хос психо-ижтимоий ва жисмоний эҳтиёжлари туфайли, айниқса ночор аҳоли қатлами учун салбий таъсирларни келтириб чиқарадиган психологик ҳодиса сифатида баҳоланди [1]. Аҳолининг умумий фаровонлиги ва руҳий саломатлигига глобал миқёсда таъсир кўрсатадиган кўшимча ҳолатларга қарши чора-тадбирларнинг йўқлиги ушбу популяциянинг саломатлик ҳолатини янада ёмонлаштиради [5].

Мақсад. Пандемия даврида аҳолига кўрсатилаётган тиббий-ижтимоий ёрдам турларини тахлил қилиш ва ушбу ёрдам турларининг кўламини кенгайтириш учун амалий тавсиялар ишлаб чиқиш.

Материал ва усуллар. Ўз Рес Президенти ПФ-5537-сонли фармойиши, Инқирозга қарши курашиш жамғармаси ҳисоботлари, ПФ-5634-сонли фармойиши, ПҚ-4652-сонли қарорлари асосида олинган маълумотлардан фойдаланилди. Бундан ташқари Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Молия вазирлиги ва Марказий банк томонидан пандемия даврида аҳолига кўрсатилаётган ижтимоий ҳимоянинг асосий тадбирлари танлаб олинди.

Натижалар. Бутун дунёда COVID-19 пандемияси аҳолини ижтимоий кўллаб қувватлаш ва ҳимоя қилиш тизимини яна бир бор синовдан ўтказувчи омил бўлди. Ушбу пандемия, барча соҳаларда доимий ва узвий ислохотлар олиб бориш кераклигини ҳамда аҳолининг ижтимоий ёрдамга муҳтож қисмини доимий кўллаб-қувватлаш борасидаги бир қанча муҳим ислохотларни амалга ошириш заруриятини яққол кўрсатди.

Республикамизда ҳам бу борада салмоқли ишлар амалга оширилмоқда. COVID-19 пандемияси ижтимоий ҳимояга муҳтож болалар ва катта ёшдагиларга самарали ва ўз вақтида ёрдам кўрсатиш учун тизимли ислохотларнинг зарурлигини яна бир бор кўрсатди. Шу муносабат билан соғлиқни сақлаш тизими беморларнинг тиббий-ижтимоий муаммолари билан боғлиқ масалаларни "иқтисодий" ҳал қилиш учун оқилона қарор қабул қилиш муаммоларига дуч келмоқда. Турли ёшдаги беморларни мавжуд саломатликни сақлаб қолиш

ва фаол турмуш тарзини таъминлашга муносиб ҳисса қўшадиган бундай тиббий-ижтимоий хизмат тўплами билан таъминлаш тобора муҳим аҳамият касб етмоқда.

2021 йил 17 февраль куни ПФ-5634-сон "2021–2030 йилларда Ўзбекистон Республикаси аҳолисини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги Президент фармойиши қабул қилинди ва бу билан аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш **Миллий стратегияси концепцияси тасдиқланди**. Жаҳон банки томонидан ўтказилган тадқиқот натижаларига кўра, **пандемия билан боғлиқ чекловлар сабабли, кўшимча 450–840 минг нафар киши камбағаллик чегарасидан пастда бўлиб қолиши мумкин** (камбағаллик чегараси бир киши учун кунига 3,2 АҚШ доллари). Пандемия даврида ушбу ҳолатларнинг олдини олиш мақсадида:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020-йил 29-январда ПФ-5537-сон "COVID-19 инфекциясининг янги тури олиб келиниши ва тарқалишининг олдини олиш бўйича чора-тадбирлар дастурини тайёрлаш бўйича махсус комиссия тузиш тўғрисида" ги фармони қабул қилинди. Махсус Республика комиссияси тузилди. Махсус комиссия томонидан аҳолини коронавирус инфекциясидан сақлаш борасида бир қанча тизимли чора-тадбирлар ишлаб чиқилди жумладан;

Мамлакат бўйлаб қаттиқ карантин чекловлари жорий етилди

Мактабгача, умумтаълим ва олий таълим муассасалари фаолияти масофадан туриб амалга оширилди

Халқаро ва ички ҳаво ва темир йўл хизматлари тўхтатилди

COVID-19 билан алоқада бўлган барча шахслар карантин марказларига 14 кунга юборилди

Барча кўнгилочар масканлар фаолияти, тўй маросимлари, тантаналар, ва ҳоказо. тўхтатиб қўйилди.

Санитария-карантин пунктлари фаолияти мустаҳкамланди

Коронавирус инфекцияси тарқалишига ва глобал миқёсдаги вужудга келиши мумкин бўлган хавфлар оқибатларига қарши курашиш вақтида юртимиз иқтисодиёт йўналишларининг доимий ишлашини таъминлаш, ташқи иқтисодий фаолият билан боғлиқ ҳаракатларни ҳамда ижтимоий ёрдамга муҳтож аҳоли гуруҳларини кўллаб қувватлаш, аҳоли даромадини камайиб кетишининг олдини олиш ва уларнинг ушбу масаладаги мурожатларини инobatга олган ҳолда:

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузурида 10 трл сўм миқдоридagi Инқирозга қарши курашиш жамғармаси ташкил этилди.

Инқирозга қарши курашиш жамғармаси маблағларининг тўғри, самарали сарфланиши учун қуйидаги муҳим йўналишлар танлаб олинди:

Давлат тиббий муассасаларининг коронавирус инфекцияси тарқалишига қарши курашиш учун муҳим ҳисобланадиган дори воситалари, тиббий

буюмлар ва шахсий химоя воситалари, бир мартталик ишлатиладиган тиббий воситалар, тест системалари лаборатор диагностика аппаратлари билан таъминлаш;

Хавф гуруҳига кирувчи ёки бемор билан мулоқотда бўлган шахсларни карантин қоидаларига амал қилган ҳолда маълум бир муддат карантинда сақлаш билан боғлиқ харажатларни қоплаш учун;

Вирус (SARS-CoV-2) тарқалишига қарши курашишда фаол иштирок этаётган тиббиёт ходимларини моддий рағбатлантириш, республика санитария эпидемиологик ва жамоат саломатлиги хизмати томонидан олиб борилаётган профилактик чора-тадбирларни амалга ошириш харажатлари учун қўшимча миқдорда маблағлар ажратиш;

юқумли касалликларни аниқлаш, профилактика қилиш ва даволаш бўйича тадбирларга жалб этилган даволаш муассасаларини қуриш ва жиҳозлаш, уларни қайта мослаштириш учун;

Бундан ташқари аҳолини ижтимоий қўллаб қувватлашни кенгайтириш, 14 ёшгача болалари бўлган оилаларга нафақа, фарзанд 2 ёшга тўлгунга қадар парвариш қилиш бўйича белгиланган пул маблағлари ва ижтимоий ёрдам олувчилар сонини 2020 йил 1 апрелдан бошлаб 10% га кўтариш бўйича муҳим чоралар кўрилди.

Пандемия даврида асосий юк Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан биргаликда санитария эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги ҳамда бошқа тиббиёт ходимлари зиммасига тушди, шуни инобатга олган ҳолда COVID-19 касаллигига қарши курашиш тадбирларига жалб қилинадиган даврда уларнинг ойлик лавозим маошига 6% миқдордаги хар кунлик қўшимча рағбатлантирувчи тўловлар тўлаб берилди. Давлат бюджетидан молиялаштирилган ва ўз фаолиятини тўхтатган мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус ва олий таълим муассасалари, спорт ва маданият муассасалари ходимларининг маошлари ўз вақтида тўлаб берилди. Соғлиқни сақлаш вазирлигига бир ҳафта муддат ичида аҳолига вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик ҳақидаги ҳужжатларни тақдим этишнинг осонлаштирилган тизимини ташкил этиш топшириғи берилди.

Жаҳон миқёсида тиббиёт ва санитария-эпидемиология хизмати ходимлари коронавирал инфекцияси (COVID-19) тарқалишининг олдини олиш, аҳоли саломатлиги ва санитария-эпидемиология осойишталигини таъминлашда жонбозлик кўрсатишмоқда. Ўзбекистон Республикасининг президентининг 26.03.2020 йилда “Коронавирус инфекцияси тарқалишига қарши курашишга жалб қилинган тиббиёт ва санитария эпидемиологик хизмати ходимларини қўллаб қувватлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ПҚ-4652-сонли қарори имзоланди. Бундан мақсад фуқароларнинг ҳаёти ва соғлиғини муҳофаза қилишга қўшаётган улкан ҳиссаларини ва фидокорона хизматларини эътироф этган ҳолда, аҳоли орасида COVID-19 касаллиги тарқалишига қарши курашиш ишларига жалб

этилган тиббиёт, санитария эпидемиология хизмати ва бошқа ходимларни қўшимча ижтимоий ва моддий қўллаб қувватлашдир. Коронавирус инфекцияси зарарланган беморлар билан мулоқотга киришадиган, зарарланган беморлар жойлаштирилган объектларда ҳамда вирусни аниқлаш махсус лабораторияларида фаолият олиб бораётган тиббиёт, санитария-эпидемиология хизмати ва бошқа ходимларга ҳар 14 кунлик меҳнат фаолияти даври учун қуйидаги миқдорларда (солиқлардан ташқари) махсус қўшимча рағбатлантириш тўлови белгиланди:

Шифокорларга, врач-лаборантларга 25 млн сўм; ўрта тиббиёт ходимларига, лаборантларга 15 млн сўм; кичик тиббиёт ходимларига 10 млн сўм; бошқа ходимларга 5 млн сўм миқдордаги тўловлар тўлаб берилди.

2020 йилнинг март ва июн ойларида кўп фарзандлари бўлган оилаларга нафақа ва моддий ёрдамларни тўлаш янги даврда давом эттириш ҳақидаги ариза ҳамда бошқа ҳужжатларни сўралмаган ҳолда 6 ой муддатга (бола тегишлича 2 ва 14 ёшга тўлгандан кўп бўлмаган муддатда) танаффуссиз давом эттирилиши, ижтимоий нафақалар ва моддий ёрдам тўлашни узайтириш билан боғлиқ харажатлар Инқирозга қарши курашиш жамғармаси томонидан қопланди. Бошқалар парваришига муҳтож ёлғиз кексалар ва ногиронлиги бўлган шахсларни асосий озиқ-овқат маҳсулотлари ва бир мартталик гигиеник ниқоблар, антисептик воситалар ва бактерияга қарши совунлар тўплами билан карантин даврида доимий таъминлаш ишлари амалга оширилиб борилмоқда.

Пандемия даврида аҳолини ижтимоий химоя қилиш ва эҳтиёжманд оилаларни моддий қўллаб-қувватлаш борасидаги ишларни ва халқимизнинг тарихий ва маънавий қадриятларини намоён этган «Саховат ва кўмак» умумхалқ ҳаракатини янада кучайтириш мақсадида ўзбекистон Республикаси Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги ва ҳудудларни комплекс ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш бўйича мутасадди идоралар томонидан шакллантирилган моддий ёрдам ва кўмакка муҳтож оилаларнинг рўйхатларига («темир дафтар») киритилган ва аъзолари 1,7 миллион нафардан ортиқ бўлган 400 мингдан кўпроқ оилаларга Ўзбекистон Республикасининг республика бюджетидан бир марталик моддий ёрдам кўрсатилиши белгилаб берилди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Молия вазирлиги ва Марказий банки бир марталик моддий ёрдам пулларини моддий ёрдам ва кўмакка муҳтож оилалар рўйхатларига киритилган оилаларга 2020 йил 15 августга қадар етказилишини таъминланди. 2020 йил 1 сентябрдан бошлаб пенсиялар, болаликдан ногиронлиги бўлган шахсларга, зарур иш стажига эга бўлмаган кекса

ёшдаги ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга бериладиган нафақалар миқдори 1,1 баробар оширилди. 2020 йил 1 сентябрдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси ҳудудида: пенсияни ҳисоблашнинг базавий миқдори — ойига 262 470 сўм; ёшга доир энг кам пенсиялар — ойига 513 350 сўм; болаликдан ногиронлиги бўлган шахсларга бериладиган нафақа — ойига 513 350 сўм; зарур иш стажига эга бўлмаган кекса ёшдаги ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга бериладиган нафақа — ойига 315 030 сўм этиб белгиланди.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳамда Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги билан биргаликда 2020 йилнинг якунига қадар: 14 ёшгача болалари бўлган эҳтиёжманд нафақа олувчи оилаларнинг амалдаги сонини 2 баробарга ошириб, 700 мингтагача етказишни; бола икки ёшга тўлгунга қадар бола парвариши бўйича нафақа олувчи эҳтиёжманд оналарнинг амалдаги сонини 330 мингдан 400 мингга ошириш; моддий ёрдам олувчи кам таъминланган оилаларнинг амалдаги сонини 89 мингдан 100 мингга етказишни таъминланди. Тўлаш муддати 2020 йилнинг июль-сентябрь ойларида тугайдиган болалари бўлган оилаларга ва бола парвариши билан шуғулланадиган оналарга нафақа тўлаш навбатдаги 6 ой муддатга (бола тегишлича 2 ёш ва 14 ёшдан ошмаган ҳолатда) давом эттирилди.

Коронавирус пандемияси оқибатларини юмшатиш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг республика бюджетидан: моддий ёрдам ва қўмакка муҳтож оилаларнинг рўйхатларига («темир дафтар») киритилган оилаларни молиявий қўллаб-қувватлаш учун «Саховат ва қўмак» жамғармасининг ҳудудий бўлимларига 200 миллиард сўм; тез тиббий ёрдам бригадалари ходимларига (врач, фельдшер, санитар ва ҳайдовчилар) бир марталик пул мукофоти бериш учун 100 миллиард сўм маблағ ажратилди.

Жамиятимизда тинчлик, дўстлик, меҳр-оқибат ва ҳамжиҳатлик ғояларини кенг тарғиб этиб келатган диний соҳада хизмат қилаётган вакилларни моддий рағбатлантириш ҳамда жойларда ҳайр саховат, мурувват борасида амалга оширилаётган ишларни, жаҳолатга қарши маърифат руҳидаги кенг қамровли тадбирларни янги босқичга қўтариш учун Ўзбекистон мусулмонлари идораси ҳузуридаги «Вақф» хайрия жамоат фондига 150 миллиард сўм маблағ ажратилди. Ушбу ташкил этилаётган тадбирлар президентимизнинг «Коронавирус пандемияси даврида ижтимоий ҳимояга ва ёрдамга

муҳтож аҳоли қатламларини моддий қўллаб қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар» 2020 йил 30 июлда чиқарилган 6038-сонли фармонида ифодаланган.

Хулоса

Турли ёшдаги аҳолининг мавжуд саломатлик ҳолатини сақлаб қолиш ва фаол турмуш тарзини таъминлашга муносиб ҳисса қўшадиган бундай тиббий-ижтимоий хизмат турларини кенгайтириш ва тизимли чора-тадбирларни амалга ошириш керак.

Бундан ташқари COVID-19 касаллигини тақсимлаш ва даволашга ихтисослаштирилган шифохоналарда ётоқ фонди захирасини яратиш, моддий техник база ва тиббиёт ходимлари билан тўлиқ таъминлаш, аҳолига шу жумладан беморларга кўрсатилаётган тиббий ёрдам тўпламини кўпайтириш мамлакатимизда давом этаётган пандемияни жиловлашга ўзининг катта ҳиссасини қўшади.

Адабиётлар:

1. Bailey L., Ward M., DiCosimo A., Baunta S., Cunningham C., Romero-Ortuno R., et al. (2021). Physical and mental health of older people while cocooning during the COVID-19 pandemic. *Int. J. Med.* 20:hcab015. (11)
2. Cacioppo J. T., Hawkey L. C. (2009). Perceived social isolation and cognition. *Trends Cogn. Sci.* 13 447–454. (4)
3. Calton B., Abedini N., Fratkin M. (2020). Telemedicine in the time of coronavirus. *J. Pain Symp. Manag.* 60 12–14. (10)
4. Fisk M., Livingstone A., Pit S. W. (2020). Telehealth in the context of COVID-19: changing perspectives in Australia, the United Kingdom, and the United States. *J. Med. Internet Res.* 22:e19264. 10.2196/19264 (7)
5. Goodman-Casanova J. M., Dura-Perez E., Guzman-Parra J., Cuesta-Vargas A., Mayoral-Cleries F. (2020). Telehealth home support during COVID-19 confinement for community-dwelling older adults with mild cognitive impairment or mild dementia: survey study. *J. Med. Int. Res.* 22:19434. (12)
6. Gorenko J. A., Moran C., Flynn M., Dobson K., Konnert C. (2020). Social Isolation and Psychological Distress Among Older Adults Related to COVID-19: a Narrative Review of Remotely-Delivered Interventions and Recommendations. *J. Appl. Gerontol.* 11:0733464820 958550. (5)
7. Lam K., Lu A. D., Shi Y., Covinsky K. E. (2020). Assessing telemedicine unreadiness among older adults in the United States during the COVID-19 pandemic. *JAMA Intern. Med.* 180 1389–1391. 10.1001/jamainternmed.2020.2671 (9)

8. OECD. (2020). Strategic foresight for the COVID-19 crisis and beyond: using futures thinking to design better public policies. OECD Publishing. Available Online at: (6

9. Pan American Health Organization (PAHO/WHO). (2009). Protecting mental health during epidemics. Am. Health Organ. Available online at: (1

10. Serafini G., Parmigiani B., Amerio A., Aguglia A., Sher L., Amore M. (2020). The psychological impact of COVID-19 on the mental health in the general population. QJM 113 531–537. (2

11. Wootton R. (1995). Telemedicine: fad or future. Lancet 345 73–74. 10.1016/s0140-6736(95)90054-3 (8

12. Wu B. (2020). Social isolation and loneliness among older adults in the context of COVID-19: a global challenge. Glob. Health Res. Policy 5 1–3. 10.1080/01634372.2021.1958115 (3

ПАНДЕМИЯ (COVID-19) ДАВРИДА АҲОЛИГА ТИББИЙ-ИЖТИМОЙ ЁРДАМНИ ТАШКИЛ ЭТИШ
Маматқулов Б.М., Нематов А.А.

Мақсад. Пандемия даврида аҳолига кўрсатилаётган тиббий-ижтимоий ёрдам турларини тахлил қилиш ва ушбу ёрдам турларининг қўламини кенгайтириш учун амалий тавсиялар ишлаб чиқиш.
Материал ва усуллар. Ўз Рес Президенти ПФ-5537-

сонли фармойиши, Инқирозга қарши курашиш жамғармаси ҳисоботлари. Бундан ташқари Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Молия вазирлиги ва Марказий банк томонидан пандемия даврида аҳолига кўрсатилаётган ижтимоий химоянинг асосий тадбирлари танлаб олинди. **Натижалар.** Давлат тиббий муассасаларининг коронавирус инфекцияси тарқалишига қарши курашиш учун муҳим ҳисобланадиган дори воситалари, тиббий буюмлар ва шахсий химоя воситалари, бир мартталик ишлатиладиган тиббий воситалар, тест системалари лаборатор диагностика аппаратлари билан таъминланди. Пенсияни ҳисоблашнинг базавий миқдори — ойига 262 470 сўм; ёшга доир энг кам пенсиялар — ойига 513 350 сўм; болаликдан ногиронлиги бўлган шахсларга бериладиган нафақа — ойига 513 350 сўм; зарур иш стажига эга бўлмаган кекса ёшдаги ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга бериладиган нафақа — ойига 315 030 сўм этиб белгиланди. **Хулоса.** Турли ёшдаги аҳолининг мавжуд саломатлик ҳолатини сақлаб қолиш ва фаол турмуш тарзини таъминлашга муносиб ҳисса қўшадиган бундай тиббий-ижтимоий хизмат турларини кенгайтириш ва тизимли чоратадбирларни амалга ошириш керак.

Калит сўзлар: пандемия, инқирозли вазият, дори воситалари, коронавирус инфекцияси.

